

Костючков С. К.

Херсонський державний університет

Паляниця А.В.

Херсонський державний університет

ТРАДИЦІЯ НАДАННЯ УКРАЇНЦЯМИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДОПОМОГИ ЗБРОЙНИМ СИЛАМ (НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНЩИНИ)

Традиція надавати волонтерську допомогу Збройним силам має в Україні досить тривалу історію. Волонтерська діяльність із давніх давен була характерною рисою українського народу, історія доброчинства в Україні поринає своїм корінням у сиву давнину. Взагалі історія волонтерства почалася саме з допомоги небайдужих людей військовим, постраждалим під час бойових дій. У 1859 році французький письменник і журналіст Анрі Дюран (1828 – 1910), вражений битвою при Сольферіно, запропонував створити благодійну організацію під назвою «Червоний Хрест». Саме ця дата, за твердженням зарубіжних дослідників, вважається датою виникнення волонтерського руху. Волонтерство за всіх часів відіграло важливу роль у розвитку процесу реалізації суспільних практик, оскільки воно є важливою компонентою процесу вдосконалення соціуму та окремих його компонентів. Складові волонтерської діяльності були наявні в різні історичні періоди, практично за будь-якого політичного режиму та в будь-яких соціально-економічних і культурних умовах, однак тільки в сучасному демократичному суспільстві рух добровольців набуває достатньо високого суспільного статусу та в повному об'ємі реалізує свій гуманітарно-цивілізаційний потенціал. Історики не називають точної дати утворення волонтерського руху з допомоги військовослужбовцям в Україні, як немає й точної дати його оформлення у волонтерські організації.

У листопаді 1917 року в Києві було організовано Перше військове формування Січових стрільців у Наддніпрянщині, яке мало назву Галицько-Буковинський курінь. Воно складалося з українців (галичан та буковинців), військовополонених

австро-угорської армії, які знаходились у Наддніпрянській Україні та добровільно погодились захищати Українську Центральну Раду перед навалою більшовиків. Наприкінці грудня 1917 року розпочалася війна УНР з більшовицькою Росією, Центральна Рада зволікала з вирішенням важливих соціально-економічних питань, що викликало поширення пробільшовицьких симпатій серед значної частини населення України. В боротьбі за Україну Січові стрільці показали високий рівень боєздатності та дисциплінованості; їхню діяльність широко підтримували трудівники та селяни. Про це свідчать документи, зокрема – датовані 1919 роком розписки Штабу окремого куреня Січових стрільців у отриманні харчових продуктів і грошей від селян Київської, Катеринославської, Полтавської, Херсонської та інших губерній [1].

Маємо підстави вважати, що саме 1919 року було започатковано вітчизняну традицію допомагати військовикам у боротьбі за свободу і незалежність України. В подальшому, в період комуністичного режиму інтереси держави ставилися значно вище блага окремої людини – «гвинтика»; поняття «доброволець» було ідеологізованим, воно мало яскраво виражене ідейно-патріотичне навантаження, підкріплене марксизмом-ленінізмом. Добровольцем називалася людина, яка визнавала служіння інтересам не окремій людині або соціальній групі, а комуністичній партії, ідеям соціалізму тощо. Незважаючи на фарисейське гасло «Народ і армія – єдині», радянські можновладці всіляко обмежували неформальні контакти цивільного населення з військовослужбовцями, що було особливо зручно в умовах екстериторіального принципу розташування збройних формувань на теренах СРСР. У незалежній Україні розвиток волонтерського руху датується початком 1990-х років: від 1992 року в нашій країні починає активно формуватися мережа соціальних служб для молоді – центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (ЦСССДМ). У цей період державними організаціями починають активно створюватися організації громадянського суспільства, метою діяльності яких було об'єднання зусиль українців у сфері сприяння розвитку волонтерського руху в Україні та захисту законних прав та інтересів добровольців.

2011 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про волонтерську діяльність». У ньому зазначено, що «волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги» [2, ст. 1]. Волонтерська діяльність реалізується за кількома десятками напрямків, серед яких одним із ключових є допомога Збройним силам України. Згідно Закону України «Про волонтерську діяльність» добровольці здійснюють «...надання волонтерської допомоги Збройним силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» [2, ст. 1, п. 3].

Справжній спалах волонтерської активності спостерігався наприкінці 2013 року та з особливою інтенсивністю розгорнувся в 2014 році у зв'язку з початком військових дій на Сході України. Інтенсивність волонтерської допомоги зумовлювалася необхідністю врятування життя українців із тимчасово окупованих територій, підтримки бійців ЗСУ, а також допомоги вимушеним переселенцям із зони бойових дій. Реалізацію потенціалу громадянського суспільства в Україні було актуалізовано саме через волонтерський рух у зв'язку із зовнішньою загрозою втрати суверенітету й територіальної цілісності української держави. Як стверджують вітчизняні вчені «мобілізація ресурсів громадянського суспільства в Україні була реалізована саме через волонтерство у зв'язку із зовнішньою загрозою втрати територіальної цілісності української держави. Такий чинник не є типовим для активізації волонтерського руху в інших країнах світу. Це – наша українська специфіка. Уряди понад 80 країн, серед яких і найбільш розвинуті, сприяють розвиткові у своїх країнах національного волонтерського руху, розглядаючи його як діючий інструмент розвитку глобального суспільства, тому волонтерський рух має глобальний характер, а Україна вносить у нього гідну інноваційність» [3, с. 27].

Із перших днів агресивної навали Російської Федерації на територію суверенної України, волонтери Херсона активізували свою діяльність із допомоги бійцям Збройних сил України. Вже протягом восьми років Херсонський волонтерський центр допомоги Збройним силам України піклується про українських військових. Свою діяльність центр розпочав ще в 2014 році, це стало можливим завдяки зусиллям небайдужих херсонців усіх національностей, вікових груп, професій і релігійних уподобань. Завдяки херсонським волонтерам бійці на передовій отримували й продовжують отримувати теплий одяг, продукти харчування, прибори нічного бачення, каски, бронежилети, коліматорні приціли, біноклі, автономні лазні, холодильники, пічки для опалення, газові горілки, комп'ютери, бензопили, генератори. Крім цього, херсонські волонтери вживають усіляких заходів щодо розвитку та популяризації волонтерської діяльності в місті та області, сприяють поширенню в місцевих ЗМІ інформації про волонтерську діяльність, поширюють інформацію про рівень реалізації програм сприяння волонтерській діяльності, сприяють здійсненню міжнародного співробітництва з питань волонтерської діяльності.

Отже, Херсонщина має багаті історичні традиції надання волонтерської допомоги українським Збройним силам, зберігає їх та примножує в умовах збройної агресії Російської Федерації проти суверенної незалежної України.

Література

1. Бойко О.Д. Січові Стрільці // Енциклопедія історії України: у 10 т., редкол. В.А.Смолій; Інститут історії України НАН України. К.:Наукова думка, 2012. Т.9: С. 590.
2. Закон України «Про волонтерську діяльність» № 3236-VI від 19.04.2011 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
3. Панькова О.В., Касперович О.Ю., Іщенко О.В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. *Український соціум*. 2016. № 2(57). С. 25-39.